

PODATKOWE ASPEKTY LEASINGU

Obecnie w obrocie gospodarczym leasing jest popularną formą finansowania inwestycji. To jeden z częściej stosowanych sposobów pozyskania środków trwałych. **Umowa leasingu** zawarta pomiędzy stronami zwanymi **finansującym i korzystającym**, na gruncie prawa podatkowego rodzi określone dla nich skutki, stąd też zasadne uznano opracowanie swoistego kompendium i zamieszczenie na stronach internetowych Urzędu. Na początek przedstawione zostaną uregulowania dotyczące definicji umowy leasingu w prawie cywilnym i podatkowym, a następnie podatkowe typy leasingu oraz ich opodatkowanie w świetle ustaw o podatkach dochodowych (od osób prawnych i od osób fizycznych) oraz ustawy o VAT.

Leasing w polskim obrocie gospodarczym przez wiele lat funkcjonował jako tzw. umowa nienazwana (nieuregulowana w przepisach), kształtowana na zasadzie swobody umów. Umowy te jednak w swej treści często nie zawierały szczegółowych postanowień o wzajemnych rozliczeniach stron, co prowadziło do sporów w zakresie ich praw i obowiązków. Dopiero w latach 2000 -2001 doczekano się regulacji prawnych instytucji leasingu.

Z dniem 9 grudnia 2000 r. wprowadzono do księgi trzeciej Kodeksu cywilnego tytuł XVII¹ – **umowę leasingu**, przez którą **finansujący zobowiązuje się, w zakresie działalności swego przedsiębiorstwa, nabyć rzecz od oznaczonego zbywcy na warunkach określonych w tej umowie i oddać tę rzecz korzystającemu do używania albo używania i pobierania pożytków przez czas oznaczony, a korzystający zobowiązuje się zapłacić finansującemu w uzgodnionych ratach wynagrodzenie pieniężne, równe co najmniej cenie lub wynagrodzeniu z tytułu nabycia rzeczy przez finansującego** (art. 709¹ K.c.).

W przepisach podatkowych leasing pojawił się jeszcze później, bo od dnia wejścia w życie ustawy z dnia 6 września 2001 r. o zmianie ustaw: o podatku dochodowym od osób fizycznych, o podatku dochodowym od osób prawnych oraz o podatku od towarów i usług oraz podatku akcyzowym (Dz. U. z 2001 r. Nr 106, poz.1150). Leasing w prawie podatkowym zdefiniowany został jednakowo w ustawach o podatkach dochodowych: od osób prawnych (art. 17a pkt 1) i od osób fizycznych (art. 23a pkt 1). Dodany został osobny rozdział 4a „Opodatkowanie stron umowy leasingu”. Zgodnie z **definicją podatkową leasingu**, *przez umowę leasingu rozumie się umowę nazwaną w Kodeksie cywilnym, a także każdą inną umowę, na mocy której jedna ze stron, zwana finansującym, oddaje do odpłatnego używania albo używania i pobierania pożytków na warunkach określonych w ustawie drugiej stronie, zwanej korzystającym, podlegające amortyzacji środki trwałe, wartości niematerialne i prawne oraz grunty*.

Jak widać, definicja podatkowa nie pokrywa się z cywilistyczną. Zarówno Kodeks cywilny, jak i ustawy podatkowe określają, że finansujący oddaje korzystającemu przedmiot leasingu do odpłatnego używania lub używania i pobierania pożytków. Jednakże prawo cywilne dopuszcza **leasing rzeczy**. Natomiast ustawy o podatkach dochodowych stanowią, że **przedmiotem leasingu** mogą być podlegające amortyzacji **środki trwałe**, podlegające amortyzacji **wartości niematerialne i prawne** oraz **grunty**. Oznacza to, że nie są przedmiotem leasingu w rozumieniu podatkowym m.in. prawo wieczystego użytkowania, dzieła sztuki, eksponaty muzealne oraz inne rzeczy lub prawa niepodlegające amortyzacji. Z kolei umowy dotyczące używania np. praw majątkowych nie będą uznane za leasing w rozumieniu przepisów kodeksu cywilnego, natomiast dla potrzeb podatkowych mogą zostać do takich umów zakwalifikowane. Zestawiając: to co z punktu widzenia prawa cywilnego nie można uznać za leasing, na gruncie prawa podatkowego za taką umowę może być poczytane.

Regulacje powyższe odnoszą się wyłącznie do umów zawartych począwszy od daty wejścia w życie „nowych” przepisów. Wszystkie pozostałe umowy najmu, dzierżawy oraz inne o podobnym charakterze, bez względu na to, czy spełniają warunki tu określone, podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym zgodnie z zasadami obowiązującymi przed zmianą ustaw.

Przepisy ustaw podatkowych wyodrębniają dwa rodzaje leasingu. Podział ten ma zasadnicze znaczenie dla określenia skutków podatkowych występujących zarówno po stronie korzystającego jak i finansującego. Podstawowym elementem rozróżniającym je jest prawo (właściwie równoznaczne z obowiązkiem) do dokonywania odpisów amortyzacyjnych leasingowanego składnika

majątku. Jeżeli przysługuje ono finansującemu – leasing nazywa się **operacyjnym**, a jeśli korzystającemu – **kapitałowym** (finansowym). Obie nazwy są potoczne i nie mają legalnych (zapisanych w ustawach podatkowych) odpowiedników.

Leasing operacyjny występuje wtedy, gdy umowa została zawarta na czas oznaczony, stanowiący co najmniej 40% **normatywnego okresu amortyzacji**, jeżeli jej przedmiotem są podlegające odpisom amortyzacyjnym rzeczy ruchome lub wartości niematerialne i prawne, albo została zawarta na okres co najmniej 10 lat, w sytuacji, gdy odpisom amortyzacyjnym podlegają nieruchomości. Dodatkowo **suma** ustalonych w niej **opłat**, pomniejszona o należny VAT musi odpowiadać co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych. Przy czym, zgodnie ze słownikiem leasingowym, przez **normatywny okres amortyzacji** należy rozumieć w odniesieniu do środków trwałych – okres, w którym odpisy amortyzacyjne, wynikające z zastosowania stawek amortyzacyjnych określonych w Wykazie stawek amortyzacyjnych, zrównują się z wartością początkową środków trwałych, natomiast do wartości niematerialnych i prawnych – okres ustalony w art. 16m ustawy o podatku dochodowym od osób prawnych i odpowiednio w art. 22m ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych.

Leasing nazywa się kapitałowym (finansowym), jeżeli umowa opiewa na czas oznaczony, suma ustalonych opłat, pomniejszona o należny VAT, odpowiada co najmniej wartości początkowej środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych oraz zawiera postanowienie, że odpisów amortyzacyjnych w podstawowym okresie umowy dokonuje korzystający. Zgodnie z definicją podatkową, za **podstawowy okres umowy leasingu** należy rozumieć czas oznaczony, na jaki została zawarta ta umowa, z wyłączeniem czasu, na który może być przedłużona lub skrócona.

Dla uzupełnienia należy wspomnieć, iż w ustawach podatkowych szczególnej regulacji prawnej podlega **umowa leasingu gruntów**. Grunty bowiem, zgodnie z ustawami o podatku dochodowym od osób prawnych i fizycznych, nie podlegają amortyzacji podatkowej, mogą jednak, jak wynika z ogólnej definicji leasingu, stanowić jego przedmiot. Umowa taka jest zawarta na czas oznaczony, a suma opłat leasingowych w niej ustalonych odpowiada co najmniej wartości gruntów będących przedmiotem umowy równej wydatkom, jakie finansujący poniósł na ich nabycie.

Skutki podatkowe umów leasingowych uzależnione są od ich typu. Kwalifikacja przychodów oraz kosztów z tytułu zawartej umowy determinowana jest tymże typem oraz sposobem zbycia przedmiotu leasingu przez finansującego po okresie trwania umowy. Problematyka leasingu jest złożona i obszerna, dlatego też dla potrzeb niniejszej publikacji zawężono temat do skutków podatkowych umowy leasingu w jej **podstawowym okresie**.

Umowa **leasingu operacyjnego** po stronie finansującego niesie ze sobą obowiązek opodatkowania przychodów-opłat z tytułu korzystania z przedmiotu leasingu, w pełnej wysokości. Do opłat tych zaliczyć należy: czynsz inicjalny, raty i wartość wykupu przedmiotu leasingu, pod warunkiem, że została ona określona w umowie. Dodatkowo przychodem po stronie finansującego mogą być płatności ponoszone przez korzystającego, których nie zalicza się do sumy opłat, np. świadczenia dodatkowe (jeżeli zostały wyodrębnione z opłat leasingowych), podatki, ubezpieczenia. Symetrycznie natomiast kosztem u finansującego jest amortyzacja leasingowanych składników majątku, podatek od nieruchomości jeżeli przedmiotem leasingu jest nieruchomość, której właścicielem jest finansujący. Ustawy o podatkach dochodowych od osób prawnych i fizycznych nie zawierają szczególnych uregulowań dotyczących amortyzowania przedmiotu leasingu, zatem odpisów amortyzacyjnych finansujący może dokonywać na zasadach ogólnych metodą liniową lub degresywną, stosując stawki z Wykazu stawek lub indywidualne. Odpowiednio, to co stanowi przychód u finansującego - jest kosztem uzyskania przychodu u korzystającego. Poza tym do kosztów korzystającego zaliczyć można składki na ubezpieczenia i podatek, jeżeli tak zastrzeżono w umowie, a także inne wydatki związane z używaniem przedmiotu leasingu np. zakup paliwa, konserwacje, przeglądy oraz bieżące naprawy.

Dla umowy **leasingu kapitałowego** natomiast specyficzne jest, iż do przychodów finansującego nie zalicza się opłat ustalonych w tej umowie, ponoszonych przez korzystającego z tytułu używania przedmiotu leasingu w części, która odpowiada spłacie wartości początkowej. Opodatkowaniu zatem podlega przychód stanowiący różnicę pomiędzy opłatą ustaloną w umowie a jej częścią, która jest równa spłacie wartości początkowej, tzw. rata odsetkowa. Oznacza to, że **opłata ustalona w umowie leasingu kapitałowego składa się z dwóch części**: ze spłaty wartości początkowej przedmiotu leasingu, która jest neutralna podatkowo oraz z części niestanowiącej spłaty

wartości początkowej, która jest przychodem u finansującego i odpowiednio kosztem u korzystającego. Jeżeli wysokość kwoty spłaty wartości środków trwałych lub wartości niematerialnych i prawnych przypadających na poszczególne opłaty nie jest określona w umowie leasingu, to ustala się ją proporcjonalnie do okresu trwania tej umowy. Charakterystyczną cechą leasingu kapitałowego jest to, że do kosztów uzyskania przychodów odpisy amortyzacyjne leasingowanego składnika majątku zalicza korzystający, a nie finansujący. Korzystający dokonując odpisów amortyzacyjnych ma prawo zastosować metodę liniową lub degresywną, stosować stawki z Wykazu stawek lub indywidualne, albo podwyższać lub obniżać stawki z Wykazu określonymi współczynnikami (oczywiście w granicach prawa).

Obydwa rodzaje leasingu, zarówno operacyjny jak i kapitałowy, pomimo swoich licznych odmienności, w przypadku gdy **przedmiotem umowy jest samochód osobowy**, ograniczenia w zakresie uznania wydatków za koszty uzyskania przychodu traktują tak samo. Oznacza to, że strona leasingu uprawniona do dokonywania odpisów amortyzacyjnych, do kosztów uzyskania przychodów nie może zaliczyć odpisów z tytułu zużycia samochodu osobowego, dokonywanych według zasad określonych w ustawach o podatkach dochodowych od osób prawnych i odpowiednio od osób fizycznych, w części ustalonej od wartości samochodu przewyższającej równowartość 20 000 euro przeliczonej na złote według kursu średniego euro ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia przekazania samochodu do używania. Kosztów uzyskania przychodu nie stanowią również składki na ubezpieczenie samochodu osobowego w wysokości przekraczającej ich część ustaloną w takiej proporcji, w jakiej pozostaje równowartość 20 000 euro, przeliczona na złote według kursu średniego euro, ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski z dnia zawarcia umowy ubezpieczenia, w wartości samochodu przyjętej dla celów ubezpieczenia. Omawiając aspekt leasingu, w sytuacji gdy przedmiotem umowy jest samochód osobowy, warto wskazać, iż w leasingu operacyjnym korzystający do kosztów uzyskania przychodu ma prawo zaliczyć wydatki związane z ratami leasingowymi jak i wydatki związane z bieżącą eksploatacją samochodu. Nie ma tu zastosowania ograniczenie zawarte w ustawach o podatkach dochodowych od osób prawnych i fizycznych umożliwiające uznanie za koszty uzyskania przychodu jedynie wydatków poniesionych do limitu określonego w tzw. „kilometrówce” (iloczyn ilości przejechanych kilometrów i stawki za jeden kilometr przebiegu pojazdu) dla danego samochodu osobowego. Oczywiście wydatki muszą być poniesione w celu osiągnięcia przychodów lub zachowania albo zabezpieczenia źródła przychodów. Zatem samochód taki musi być wykorzystywany na potrzeby działalności gospodarczej.

Na koniec należy wskazać, przewidziane przez ustawodawcę w przepisach podatkowych, możliwości zbycia przedmiotu leasingu przez finansującego, po zakończeniu podstawowego okresu trwania umowy. Są one następujące:

- przeniesienie własności przedmiotu leasingu na korzystającego,
- oddanie przedmiotu leasingu w dalsze użytkowanie korzystającemu,
- przeniesienie własności przedmiotu leasingu na osobę trzecią.

Wątek ten na łamach niniejszej publikacji jest jedynie sygnalizowany, bez rozwinięcia, albowiem jest to temat złożony, kwalifikujący się na odrębne opracowanie.

Teraz o **rozliczeniach leasingu na gruncie przepisów o VAT**. Ustawa z dnia 11 marca 2004 r. o podatku od towarów i usług, w stosunku do stanu wcześniejszego, wprowadziła znaczne zmiany w omawianym zakresie. Poprzednie przepisy identycznie traktowały umowy leasingu operacyjnego oraz finansowego, kwalifikując je jako świadczenie usług. W obu przypadkach obowiązek podatkowy powstawał z chwilą otrzymania całości lub części zapłaty, nie później jednak niż z upływem terminu płatności. VAT rozliczany był odrębnie dla każdej z rat leasingowych. Po wejściu w życie w/w ustawy opodatkowanie podatkiem od towarów i usług należy już rozpatrywać oddzielnie dla leasingu finansowego i leasingu operacyjnego.

Obecnie **leasing finansowy** traktowany jest jako **dostawa towarów**, gdyż pod pojęciem tym rozumie się przeniesienie prawa do rozporządzania towarami jak właściciel, w tym również wydanie towarów na podstawie umowy leasingu lub innej umowy o podobnym charakterze zawartej na czas określony, jeżeli umowa ta przewiduje, że w następstwie normalnych zdarzeń przewidzianych tą umową lub z chwilą zapłaty ostatniej raty prawo własności zostanie przeniesione. Ustawa doprecyzowuje, że przez ten rodzaj umowy uważa się taką, na podstawie której, zgodnie z przepisami o podatku dochodowym, odpisów amortyzacyjnych dokonuje korzystający oraz umowy, których przedmiotem są grunty. Jeśli więc tego typu umowa przewiduje możliwość wykupu przedmiotu leasingu, lub po zapłaceniu ostatniej raty nastąpi przeniesienie własności na korzystającego a ponadto korzystający dokonuje odpisów amortyzacyjnych, to wydanie towaru na podstawie takiej umowy ma charakter dostawy towarów. Odwrotnie, o ile umowa leasingu finansowego nie zawiera klauzuli o przeniesieniu własności przedmiotu leasingu na korzystającego i strony nie postanowiły stanowczo, że po jej zakończeniu dojdzie do sprzedaży, oznacza to, że nie występuje dostawa towaru w rozumieniu ustawy o VAT.

Przy zawieraniu umowy leasingu finansowego leasingodawca wystawia jedną fakturę VAT na całość opłat, za cały okres trwania leasingu i jednorazowo odprowadza VAT należny, niezależnie od tego, że będzie uzyskiwał zapłatę w ratach. Obowiązek podatkowy w przypadku dostawy powstaje z chwilą wydania towaru a jeżeli powinno ono być potwierdzone fakturą – z chwilą jej wystawienia, nie później niż w 7. dniu licząc od dnia wydania towaru. Wyjątkiem są transakcje wewnątrzwspólnotowe, gdzie występuje szczególny moment powstania obowiązku podatkowego. W wewnątrzwspólnotowej dostawie towarów ma to miejsce 15. dnia miesiąca następującego po miesiącu, w którym dokonano dostawy towaru będącego przedmiotem wewnątrzwspólnotowego nabycia, chyba że wcześniej podatnik VAT UE wystawił fakturę – wówczas powstaje on z chwilą wystawienia faktury; obowiązek podatkowy powstaje również z chwilą wystawienia faktury przez podatnika VAT UE potwierdzającej otrzymanie od leasingobiorcy całości lub części należności przed dokonaniem dostawy towaru będącego przedmiotem wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów na terytorium kraju. Korzystający ma zaś prawo do odliczenia VAT naliczonego na zasadach ogólnych, czyli w rozliczeniu za okres, w którym otrzymał fakturę lub za jeden z dwóch kolejnych okresów rozliczeniowych.

W stosunku do umów leasingu finansowego samochodów osobowych ustawodawca narzucił ograniczenia w wysokości odliczenia. W przypadku nabycia samochodów osobowych oraz innych pojazdów samochodowych o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony (z wymienionymi w ustawie wyjątkami) kwotę podatku naliczonego stanowi 60% kwoty podatku z faktury lub kwoty podatku należnego z tytułu wewnątrzwspólnotowego nabycia towarów lub kwoty podatku należnego od dostawy towarów, dla której podatnikiem jest ich nabywca – nie więcej niż 6.000 zł. Ograniczenia tego nie stosuje się, jeżeli przedmiotem działalności podatnika jest oddawanie w odpłatne używanie nabytych samochodów na podstawie umowy leasingu lub innych umów o podobnym charakterze i samochody są przez podatnika przeznaczone wyłącznie do wykorzystywania na te cele, przez okres nie krótszy niż 6 miesięcy.

Umowa leasingu operacyjnego na gruncie ustawy o VAT jest natomiast zdefiniowana jako **świadczenie usługi**. Polega ona na czasowym przekazaniu w użytkowanie dobra inwestycyjnego. Obowiązek podatkowy w przypadku świadczenia usług powstaje zasadniczo z chwilą otrzymania całości lub części zapłaty, nie później niż z upływem terminu płatności określonego w umowie lub fakturze. W trakcie trwania leasingu następuje stopniowe wykonywanie usługi a obowiązek podatkowy powstaje w momencie płatności za każdą wystawioną fakturę VAT lub z upływem terminu płatności. Zatem w przypadku leasingu operacyjnego odliczenie przysługuje leasingobiorcy po otrzymaniu każdej faktury dokumentującej ratę leasingową, na zasadach ogólnych. W przypadku tego typu umów nie obowiązuje zakaz odliczania podatku naliczonego, w sytuacji, gdy faktura została wystawiona przed wykonaniem usługi leasingu lub przed otrzymaniem towaru. Podatnik może dokonać pomniejszenia podatku należnego o podatek naliczony na zasadach ogólnych.

W leasingu operacyjnym usługobiorcy użytkującemu **samochody osobowe** oraz inne pojazdy samochodowe o dopuszczalnej masie całkowitej nieprzekraczającej 3,5 tony (z wyjątkami wyliczonymi w ustawie) na podstawie umowy leasingu kwotę podatku naliczonego, tak jak w przypadku leasingu finansowego, stanowi 60% kwoty podatku naliczonego od raty

leasingowej, udokumentowanej fakturą a suma kwot w całym okresie użytkowania, dotycząca jednego samochodu lub pojazdu, nie może przekroczyć kwoty 6.000 zł. Jednakże warto nadmienić, iż prawo do odliczenia przysługuje także od innych płatności wynikających z umowy leasingu, takich jak prowizje, opłaty wstępne, koszty manipulacyjne, jeżeli są one związane z samochodami osobowymi, a z umowy wynika, że finansujący obciąża nimi korzystającego i koszty te udokumentowane są fakturą VAT. Za podstawę odliczenia VAT leasingobiorca powinien przyjąć wszystkie te składniki łącznie, ponieważ są one elementami ceny leasingowanych samochodów. Natomiast zgodnie z powyższym, od każdej otrzymanej faktury może odliczać 60% podatku, aż do osiągnięcia ustawowego limitu. Jeżeli łączna kwota VAT odliczana sukcesywnie od wszystkich kosztów związanych z użytkowaniem samochodu na podstawie leasingu operacyjnego osiągnie wskazany próg 6.000 zł, od pozostałych rat odliczenie VAT nie będzie przysługiwało. Istotnym elementem jest także to, że oprócz odliczenia VAT z rat leasingowych, wykupując samochód po zakończeniu umowy leasingu operacyjnego, istnieje prawo odliczenia zawartego w cenie wykupu podatku. Wykup samochodu traktowany jest jako odrębna czynność, niezwiązana z samą umową leasingu, dlatego także w tym przypadku obowiązuje zasada, że odliczyć można 60% podatku naliczonego, nie więcej jednak niż 6.000 zł, a fakt, że podatnik skorzystał wcześniej z odliczenia z tytułu rat leasingowych, pozostaje bez znaczenia prawnego. Nieodliczona część kwoty podatku naliczonego stanowi koszt uzyskania przychodu w rozliczeniach z zakresu podatków dochodowych.

Należy zwrócić uwagę, że leasingobiorcy nie przysługuje prawo do odliczenia VAT przy nabyciu paliwa do napędu leasingowanych samochodów osobowych. Ograniczenie to wynika z przepisu art. 88 ust. 1 pkt 3 ustawy o podatku od towarów i usług. Ma ono zastosowanie do zakupu paliwa do napędu samochodów osobowych i innych pojazdów samochodowych określonych w art. 86 ust. 3 (niepełniających warunków określonych w ust. 4 tego przepisu), które są użytkowane na podstawie umowy leasingu (zarówno finansowego, jak i operacyjnego), jak też stanowiących własność podatnika. Przepisy nie ograniczają natomiast prawa do odliczenia VAT od zakupu części zamiennych do użytkowanych samochodów, od usług napraw serwisowych, przeglądów czy nabycia dodatkowego wyposażenia do samochodów, i to bez względu na ich rodzaj. Od wydatków tych VAT naliczony podlega odliczeniu na zasadach ogólnych.